ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 16ης Φεβρουαρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-29/94, C-30/94, C-31/94, C-32/94, C-33/94, C-34/94 και C-35/94,

που έχει ως αντικείμενο αιτήσεις του tribunal de grande instance de Charleville-Mézières (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά των

Jean-Louis Aubertin,

Bernard Collignon,

Guy Creusot,

Isabelle Diblanc,

Gilles Josse,

Jacqueline Martin,

Claudie Normand,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς ερμηνεία της οδηγίας 82/489/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1982, για τα μέτρα που προορίζονται να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των κομμωτών (ΕΕ L 218, σ. 24),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Kapteyn, πρόεδρο τμήματος, K. N. Κακούρη (εισηγητή) και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από την C. de Salins, υποδιευθύντρια της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Ph. Martinet, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων της ιδίας διευθύνσεως,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από την M.-J. Jonczy, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με επτά αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 1993, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 26 Ιανουαρίου 1994, το tribunal de grande instance de Charleville-Mézières (Γαλλία) υπέβαλε, στα πλαίσια ποινικών δικών και κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 82/489/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1982, για τα μέτρα που προορίζονται να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των κομμωτών (ΕΕ L 218, σ. 24).

2 Το ζήτημα αυτό ανέκυψε στα πλαίσια ποινικής διώξεως που άσκησε η εισαγγελική αρχή, δυνάμει του άρθρου 5 του νόμου 46-1173 της 23ης Μαΐου 1946 περί ρυθμίσεως των όρων προσβάσεως στο επάγγελμα του κομμωτή (JORF της 24ης Μαΐου 1946, σ. 4539), κατά των Aubertin, Collignon, Creusot, Diblanc, Josse, Martin και Normand, Γάλλων υπηκόων και κατοίκων Γαλλίας, οι οποίοι είχαν την εκμετάλλευση κομμωτηρίων επί γαλλικού εδάφους χωρίς να είναι κάτοχοι επαγγελματικού διπλώματος κομμωτικής ή πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας και χωρίς να υπάρχει τεχνικός διαχειριστής, όπως απαιτεί το άρθρο 3 του προμνησθέντος νόμου, κατά το οποίο «η διαχείριση κομμωτηρίου απαιτεί την πρόσληψη τεχνικού διαχειριστή με σύμβαση υποκειμένη σε χαρτοσήμανση και μεταγραφή, οσάκις ο κύριος του κομμωτηρίου δεν είναι κάτοχος επαγγελματικού διπλώματος κομμωτικής ή πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας».

3 Στα πλαίσια της μεταφοράς της προμνησθείσας οδηγίας 82/489 στο γαλλικό δίκαιο, ο νόμος 46-1173 τροποποιήθηκε με τον νόμο 87-343, της 22ας Μαΐου 1987, περί συμπληρώσεως του νόμου 46-1173 όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (JORF της 23ης Μαΐου 1987, σ. 5650).

4 Ο τελευταίος αυτός νόμος προσέθεσε, μετά το άρθρο 3 του νόμου 46-1173, το άρθρο 3-1, το οποίο έχει ως εξής:

«Απαλλάσσονται της προβλεπομένης στο άρθρο 3 υποχρεώσεως κατοχής διπλώματος οι υπήκοοι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας που έχουν ασκήσει το επάγγελμα του κομμωτή σε κράτος μέλος της Κοινότητας πλην της Γαλλίας, εφόσον η δραστηριότητα αυτή πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1° Η άσκηση της δραστηριότητας αυτής πρέπει να ήταν πραγματική και σύμφωνη με τις διατάξεις που διέπουν τη δραστηριότητα του κομμωτή στο κράτος του τόπου ασκήσεως του επαγγέλματος του κομμωτή.

2° Επιπλέον, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει ασκήσει τη δραστηριότητα του κομμωτή ως ελεύθερος επαγγελματίας ή ως διευθύνων επιφορτισμένος με τη διαχείριση της επιχειρήσεως επί έξι συναπτά έτη. Η περίοδος αυτή μειώνεται σε τρία έτη, αν ο ενδιαφερόμενος προσκομίσει ενώπιον των γαλλικών αρχών που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο της γνησιότητάς τους δικαιολογητικά από τα οποία εμφαίνεται:

— είτε ότι παρακολούθησε τουλάχιστον επί τριετία μαθήματα επαγγελματικής εκπαιδεύσεως και έλαβε δίπλωμα αναγνωρισμένο από το κράτος ή από τον οικείο επαγγελματικό φορέα, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την πρόσβαση στο επάγγελμα του κομμωτή στο κράτος του τόπου ασκήσεως της εν λόγω δραστηριότητας·

— είτε ότι άσκησε το επάγγελμα ως μισθωτός τουλάχιστον επί πενταετία.

(...)»

5 Η εγκύκλιος 88010, της 27ης Ιουλίου 1988, περί εφαρμογής του νόμου 87-343 της 22ας Μαΐου 1987, διευκρινίζει ότι «οι διατάξεις του νόμου της 22ας

Μαΐου 1987 εφαρμόζονται επίσης στους κομμωτές που έχουν τη γαλλική ιθαγένεια, εφόσον απέκτησαν τα προσόντα του κομμωτή σε άλλο κράτος μέλος της ΕΟΚ πλην της Γαλλίας.»

6 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου οι κατηγορούμενοι ισχυρίστηκαν ότι το άρθρο 3 του προμνησθέντος νόμου 46-1173, βάσει του οποίου κατηγορούνται, αντίκειται στα άρθρα 52 και 59 της Συνθήκης. Το άρθρο αυτό εισάγει δυσμενή διάκριση εις βάρος των Γάλλων υπηκόων, διότι το άρθρο 3-1 του νόμου 87-343 επιτρέπει στους κομμωτές υπηκόους άλλων κρατών μελών της Κοινότητας να εκμεταλλεύονται κομμωτήριο έστω και αν δεν είναι κάτοχοι του διπλώματος που απαιτείται για τους Γάλλους και χωρίς να υποχρεούνται να προσλάβουν διαχειριστή κάτοχο τέτοιου διπλώματος.

7 Το tribunal de grande instance de Charleville-Mézières, θεωρώντας ότι η απόφασή του στις ποινικές αυτές δίκες εξαρτάται από την ερμηνεία της προμνησθείσας οδηγίας 82/489, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Ενόψει του νόμου 87-343 της 22ας Μαΐου 1987, ο οποίος εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν της κοινοτικής οδηγίας 82/489, της 19ης Ιουλίου 1982, εισάγουν τα άρθρα 3 και 3-1 του νόμου 46-1173 της 23ης Μαΐου 1946 διάκριση μεταξύ των Γάλλων υπηκόων και των λοιπών κοινοτικών υπηκόων;»

8 Το ερώτημα αυτό σημαίνει ότι το εθνικό δικαστήριο ζητεί να πληροφορηθεί αν το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα η οδηγία 82/489, έχει την έννοια ότι αντίκειται σε εθνική ρύθμιση η οποία, για την εκμετάλλευση κομμωτηρίου, απαιτεί από τους υπηκόους αυτού του κράτους μέλους την κατοχή διπλώματος, ενώ επιτρέπει στους κομμωτές που έχουν την ιθαγένεια άλλων κρατών μελών να εκμεταλλεύονται κομμωτήριο χωρίς να είναι κάτοχοι τέτοιου διπλώματος και χωρίς να υποχρεούνται να αναθέτουν την εκμετάλλευσή του σε διαχειριστή κάτοχο του διπλώματος αυτού.

9 Κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε δραστηριότητες των οποίων όλα τα στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνον κράτος μέλος (βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1992 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-330/90 και C-331/90, López Brea και Hidalgo Palacios, Συλλογή 1992, σ. I-323, σκέψη 7).

10 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι οι ποινικές διαδικασίες της κύριας δίκης αφορούν Γάλλους υπηκόους οι οποίοι ασκούν στη Γαλλία το επάγγελμα του κομμωτή και δεν υποστηρίζουν ότι απέκτησαν σε άλλο κράτος μέλος τα απαιτούμενα προσόντα για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής.

11 Συνεπώς, οι καταστάσεις αυτές δεν εμφανίζουν κανένα συνδετικό στοιχείο με μια οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που προβλέπονται στο κοινοτικό δίκαιο, οπότε οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως δεν έχουν εφαρμογή.

12 Ως προς την οδηγία 82/489, από την τέταρτη και πέμπτη αιτιολογική της σκέψη προκύπτει ότι αυτή δεν αποσκοπεί στην εναρμόνιση των όρων που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες για την πρόσβαση στο επάγγελμα του κομμωτή και την άσκησή του.

13 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα η οδηγία 82/489, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, για την εκμετάλλευση κομμωτηρίου, απαιτεί από τους υπηκόους αυτού του κράτους μέλους την κατοχή διπλώματος, ενώ επιτρέπει στους κομμωτές υπηκόους των άλλων κρατών μελών να εκμεταλλεύονται κομμωτήριο χωρίς να είναι κάτοχοι τέτοιου διπλώματος και χωρίς να υποχρεούνται να αναθέτουν την εκμετάλλευσή του σε τεχνικό διαχειριστή κάτοχο του διπλώματος αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

14 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 1993 το tribunal de grande instance de Charleville-Mézières, αποφαίνεται:

Το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα η οδηγία 82/489/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1982, για τα μέτρα που προορίζονται να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των κομμωτών, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, για την εκμετάλλευση κομμωτηρίου, απαιτεί από τους υπηκόους αυτού του κράτους μέλους την κατοχή διπλώματος, ενώ επιτρέπει στους κομμωτές υπηκόους των άλλων κρατών μελών να εκμεταλλεύονται κομμωτήριο χωρίς να είναι κάτοχοι τέτοιου διπλώματος και χωρίς να υποχρεούνται να αναθέτουν την εκμετάλλευσή του σε τεχνικό διαχειριστή κάτοχο του διπλώματος αυτού.

Kapteyn Κακούρης Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Φεβρουαρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

P. J. G. Kapteyn